

Бр: 10-178

Скопје: 11.12.2025

Комисијата за заштита на конкуренцијата врз основа на член 10 и член 15 став (3) од Законот за контрола на државната помош („Службен весник на Република Македонија,, бр. 145/10), и членот 28 став (10) од Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија” бр. 145/10, 136/11, 41/14, 53/16, 83/18, 208/24 и 16/25), а постапувајќи по Известувањето за планирано доделување на помош поднесено од страна на Министерството за финансии бр. 15-10683/1 од 10.12.2025 година, на седницата одржана 11.12.2025 година го донесе следното

РЕШЕНИЕ

1. Предлог на Закон за гаранција на Република Северна Македонија на обврските по Договорот за заем за финансирање на Проектот на ЕСМ за Фотонапонска електроцентрала Битола 3, кој ќе се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје претставува **државна помош** во смисла на член 5 став (1) од Законот за контрола на државната помош, која како **индивидуална помош** во смисла на член 4 став (1) точка 2) од Законот за контрола на државната помош ја доделува Министерството за финансии и чие доделување е **дозволено** согласно член 8 став (2) точка б) од Законот за контрола на државната помош бидејќи се работи за помош наменета за унапредување на остварувањето на проекти од значаен економски интерес за Република Македонија.
2. Ова Решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Северна Македонија,, и на веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

Образложение

Согласно член 10 од Законот за контрола на државната помош (во натамошниот текст „Закон”), Комисијата за заштита на конкуренцијата (во натамошниот текст „КЗК”) е надлежна за оцена и надзор на секој облик на државна помош.

Секој давател на државна помош, дефиниран во член 6 став (1) од Законот е должен, согласно член 13 став (1) од Законот, до КЗК да достави известување за секој план за доделување на нова или промена на постојната државна помош, без оглед дали истата се доделува како индивидуална помош или како шема на помош.

Во врска со Предлог на Закон за гаранција на Република Северна Македонија на обврските по Договорот за заем за финансирање на Проектот на ЕСМ за Фотонапонска електроцентрала Битола 3, кој ќе се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје (во натамошниот текст: Предлог Закон), Министерството за финансии со допис бр. 15-10683/1 од 10.12.2025 година (Наш бр. 10-178 од 10.12.2025 година) достави Известување за гаранцијата која се дава на Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје (во натамошниот текст: АД ЕСМ -Скопје) од страна на Владата на Република Северна Македонија преку Министерството за финансии во согласност со Уредбата за начинот и постапката за поднесување на известување за доделување на државна помош, како и постапката за вршење надзор на постојната државна помош („Службен весник на Република Македонија, бр. 142/11).

Во прилог на Известувањето со допис бр. 15-10683/1 од 10.12.2025 година од страна на Министерството за финансии беа доставени Предлог на Закон за гаранција на Република Северна Македонија на обврските по Договорот за заем за финансирање на Проектот на ЕСМ за Фотонапонска електроцентрала Битола 3, кој ќе се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Договор за заем кој треба да се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и АД ЕСМ – Скопје и Договор за гаранција кој треба да се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Република Северна Македонија, претставувана од Министерството за финансии.

КЗК оцени дека Известувањето доставено од страна на Министерството за финансии е уредно и ги содржи сите податоци предвидени во член 14 став (1) од Законот односно дека таквото известување по форма и содржина е во согласност со Уредбата за начинот и постапката за поднесување на известување за доделување на државна помош, како и постапката за вршење надзор на постојната државна помош (во натамошниот текст „Уредба”).

КЗК при испитувањето на известувањето ја утврди следната фактичка состојба:

- **Давател на државна помош е:** Владата на Република Северна Македонија, претставувана од Министерството за финансии
- **Корисник на државната помош е** Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје

Правен основ за доделување на државната помош претставува правниот акт врз основа на која се доделува помошта—Предлог на Закон за гаранција на Република Северна Македонија на обврските по Договорот за заем за финансирање на Проектот на ЕСМ за Фотонапонска електроцентрала Битола 3, кој ќе се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје, Договор за заем кој треба да се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и АД ЕСМ – Скопје и Договор за гаранција кој треба да се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Република Северна Македонија, претставувана од Министерството за финансии.

За да се утврди дали една мерка преземена од страна на давателите на државната помош претставува државна помош, се оценува исполнувањето на кумулативен начин на четирите следни критериуми:

- таквата мерка да опфаќа потенцијален или реализиран расход на државни средства;
- да биде селективна;
- да претставува економска поволност за примателот и
- да има влијание врз конкуренцијата и трговијата

Според КЗК, Владата на Република Северна Македонија, претставувана од Министерството за финансии, доделува државна помош во вид на индивидуална гаранција на АД ЕСМ - Скопје.

КЗК утврди дека Предлог Законот претставува државна помош заради фактот што:

- опфаќа потенцијален расход на државни средства бидејќи во член 1 од Предлог Законот е предвидено дека Република Северна Македонија го гарантира намиравањето на обврските и исполнувањето на одредбите од Договорот за заем за финансирање на Проектот на ЕСМ за Фотонапонска електроцентра Битола 3, кој ќе се склучи меѓу Европската банка за обнова и развој и Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје, во износ до 37.000.000 евра, доколку Акционерското друштво за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје, не ги исполнува и сервисира обврските од Договорот за заем.
- селективноста се гледа во фактот на одредување само на еден економски оператор - АД ЕСМ - Скопје. кој ја добива гаранцијата;
- претставува поволност за примателот бидејќи со таквата доделена државна помош му се овозможува економска предност на пазарот споредено со другите конкуренти кои нема да добиваат таков вид на помош и
- таквата помош има или може да има влијание врз конкуренцијата и трговијата затоа што се нарушува или може да се наруши конкуренцијата преку овозможување на економска предност на АД ЕСМ -Скопје.

Во овој случај, при испитувањето на дозволеноста на доделувањето на државната помош, а согласно член 3 став (3) од Законот за контрола на државната помош, КЗК ја применува Белешката на Европската Комисија за примена на членовите 87 и 88 од Договорот на Европската Комисија за државна помош во форма на гаранции (Commission Notice on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid in the form of guarantees – EUR-Lex – 52008XC0620(02) - во натамошниот текст Белешка).

Оценката на државната помош од страна на КЗК е заснована на точката 3.2 од Белешката (индивидуални гаранции).

Во оваа точка, преку исполнување на одредени услови, е наведено како се одредува дали постои или не постои државна помош во издадената гаранција. Исполнувањето на условите наведени во точката 3.2. од Белешката не подразбира државна помош за дадената државна гаранција, ако: а) претпријатието не е во финансиски потешкотии; б) обемот на гаранцијата може правилно да се измери во моментот кога ќе се дава (гаранцијата мора да биде поврзана со одредена финансиска трансакција, за фиксен максимален износ и ограничен во време); в) гаранцијата не опфаќа повеќе од 80% од заостанатиот заем или други финансиски средства (како што ќе се намали долгот и гаранцијата да не покрива повеќе од 80% од заостанатиот заем или финансиска обврска), при што постои исклучок за претпријатија кои извршуваат услуги од општ економски интерес и г) дадената гаранција треба да се надомести со соодветна премија.

Со оглед на тоа дека во овој случај не се исполнети последните два услови, КЗК оценува дека во случајов се работи за државна помош во смисла на член 5 од Законот за контрола на државната помош.

Во Известувањето е наведено дека целта на проектот е изградба на Фотонапонска електроцентрала Битола 3 преку која се очекува да се добие зголемување на инсталираната моќност од обновливи извори на енергија од минимум 134 MWdc, како и зголемено производство на електрична енергија од околу 175 GWh годишно.

Со имплементација на проектот ќе се зголеми учеството на обновливи извори на енергија во земјата со што ќе се придонесе за исполнување на стратешките определби и обврските согласно меѓународните договори за учеството на обновливите извори на енергија и тоа: инсталиран капацитет на фотонапонската електроцентрала Битола 3 - 134 MWdc, при што просечното годишно производство на електрична енергија ќе изнесува околу 175 GWh, како и тоа дека ќе се уредат околу 200ha земјиште во кругот на рудникот во РЕК Битола, за кое АД ЕСМ има обврска за рекултивација.

Исто така, во Известувањето е наведено дека преку зголемување на учеството на обновливите извори за производство на електрична енергија со овој проект, би се компензирале годишни емисии на CO₂ доколку оваа енергија би се произвела од термоелектрани и тоа: 130.000t - за инсталиран капацитет од 134 MWdc и просечно годишно производство на електрична енергија од електроцентралата од 175 GWh.

Имплементацијата на овој проект ќе придонесе кон економско заживување на земјата, унапредување на енергетската транзиција, поттикнување силен циклус на економски раст, стабилни јавни финансии, зголемување на животниот стандард, подобар и поквалитетен живот за секого. Исто така, ќе се овозможи поттикнување на енергетската ефикасност, обезбедување енергетска сигурност и стабилност преку раст на инвестициите во енергетскиот сектор.

Со оглед на фактот што во Република Северна Македонија има високо ниво на загадување на воздухот, посебно во регионот на Битола, поради согорувањето на дрва, нафта и фосилни горива во кругот на РЕК Битола, со реализацијата на проектот ФЕ Битола 3, како дел од една целина од три фотонапонски центри во тој регион со инсталирана моќност од околу 180MW, ќе се овозможи заштита на животната средина и одржливо користење на природните ресурси, намалување на аерозагадувањето и влијанието на климатските промени, преку искористеност на сонцето како обновлив извор на енергија. Воедно, ќе се обезбеди поголема енергетска сигурност и независност, како и стабилност преку раст на инвестициите во

енергетскиот сектор и зголемување на учеството на обновливите извори на енергија во финалната потрошувачка.

Имајќи го предвид горенаведеното, со реализацијата на овој проект, се дава голем придонес кон остварувањето на стратешките приоритети и цели на Владата на Република Северна Македонија утврдени со Одлуката за изменување на Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на владата на Република Северна Македонија за 2024 - 2028 година, (Службен весник на Република Северна Македонија, бр.177 од 26.08.2024 година).

Активностите поврзани со овој проект се во насока на исполнување на целите предвидени во стратешките документи: Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за периодот 2024-2028, Инструмент за реформи и раст на Западен Балкан, Реформска агенда на Северна Македонија 2024-2027 година, и Национална Развојна Стратегија 2024 – 2044.

Од горенаведеното КЗК заклучи дека Предлог Законот претставува државна помош во смисла на член 5 став (1) од Законот заради фактот што таквата доделена помош подразбира расход на државата и истата ја нарушува или може да ја наруши конкуренцијата преку овозможување на економска предност на определено претпријатие која не би била можна без доделената државна помош или преку фаворизирање на производството на одредени стоки или давањето на одредени услуги. Ваквата државна помош доделена од страна на Министерството за финансии е дозволена во смисла на член 8 став (2) точка б) од Законот, бидејќи се работи за помош наменета за унапредување на остварувањето на проекти од значаен економски интерес за Република Македонија.

Заради горенаведеното, КЗК одлучи како во диспозитивот на оваа решение.

Правна поука: Против ова решение може да се поднесе тужба за поведување на управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на решението, согласно член 26 од Законот за контрола на државната помош. Тужбата не го одлага извршувањето на решението, освен во случај кога КЗК ќе наложи враќање на незаконската или злоупотребената државна помош чие доделување не е дозволено.

КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА

ПРЕТСЕДАТЕЛ

М-р Малинка Силјановска-Николиќ